

Big Tech Casus

Inleiding

In onze samenleving is informatietechnologie, waaronder internet en social media, niet meer weg te denken. De macht van grote technologiebedrijven zoals Apple, Meta (Facebook) en Alphabet (Google) neemt steeds meer toe. Deze bedrijven worden ook wel “Big Tech” genoemd. Tegelijkertijd ontstaan ook steeds meer zorgen over de negatieve impact van deze techreuzen op onze maatschappij en specifiek op mensenrechten. Gebruikers van de diensten van bijvoorbeeld Meta en Alphabet worden continue gevolgd in hun online- en offlinegedrag. De inkomsten van deze bedrijven komen namelijk bijna volledig uit advertenties die zij aan gebruikers van hun diensten voorschotelen. Hoe meer data deze techbedrijven verzamelen, hoe beter ze de doelgroep kennen en hoe gerichtere advertenties ze kunnen tonen, wat weer leidt tot meer winst. Met dit

op surveillance gebaseerde businessmodel beschikken big tech-bedrijven over persoonlijke informatie van miljarden mensen wereldwijd.

Hoewel data op het eerste oog abstract en immaterieel lijkt, is het niet zonder reden dat grote techbedrijven de afgelopen jaren de plek van oliebedrijven hebben overgenomen als belangrijk winstgevendende sector. Het is onder investeerders dan ook een sector waarin breed wordt belegd. Dit brengt ook risico's met zich mee, die we in deze casus in kaart hebben gebracht en aan de kaak hebben gesteld bij één big tech-bedrijf. Voor meer informatie over het Convenant Internationaal Maatschappelijk Beleggen Pensioenfondsen, zie de sectie ‘achtergrond’.

De aanpak

Selectie van het bedrijf en doelen van de casus

Na een inventarisatie onder de partijen binnen het convenant bleek dat er veel interesse was in het onderwerp technologie en mensenrechten. Het is een sector waarin veel pensioenfondsen beleggen en die qua ESG-risico's afwijkt van de meer bekende misstanden, zoals bij mijnbouw, palmolie en andere grondstoffen. Een belangrijk doel van deze casus was dan ook om het bewustzijn over de risico's in de tech-sector te vergroten. Gelet op de expertise van de partijen in het convenant en de beleggingen van pensioenfondsen is uiteindelijk gekozen voor een big tech-bedrijf. Na het selecteren van het big tech-bedrijf, zijn we in deze casus begonnen met het inventariseren van de ESG-risico's. Om een beter beeld te krijgen van de ESG-risico's en de ernst daarvan, is een bijeenkomst georganiseerd met een expert op het gebied van tech & mensenrechten. Naar aanleiding daarvan zijn de volgende doelen vastgesteld:

- Het big tech-bedrijf neemt haar verantwoordelijkheid waar het gaat om het respecteren van mensenrechten en het uitvoeren van due diligence;
- Het big tech-bedrijf verbetert haar mensenrechtenbeleid om negatieve impact te verminderen;
- Het big tech-bedrijf verbetert haar interne cultuur waar het gaat om het melden van zorgen en misstanden;
- Het big tech-bedrijf verbetert haar externe communicatie over due diligence;
- Meer bewustzijn creëren over de macht van techbedrijven en de risico's voor mensenrechten.

Een belangrijke belemmering voor investeerders voor effectief engagement binnen deze casus is het systeem van dual voting shares, waar veel tech-bedrijven gebruik van maken. Dit is een aandelenstructuur met twee categorieën aandelen waarbij een onevenredig deel van de stemrechten is gegeven aan één groep aandeelhouders, meestal de oprichters. Waar in de meeste bedrijven één aandeel gelijk is aan

één stem, hebben bedrijven met een dual-class structuur een bijzondere groep aandeelhouders die 10 of meer stemmen per aandeel hebben. Met dit systeem is het voor investeerders praktisch onmogelijk een meerderheid van stemmen te behalen op aandeelhoudersvergaderingen. Het voor deze casus geselecteerde bedrijf maakt gebruik van deze aandelenstructuur. Op basis hiervan en eerdere ervaringen met engagement met grote technologiebedrijven werd op voorhand rekening gehouden met een scenario waarin een dialoog moeilijk of helemaal niet tot stand zou komen. Een aanvullend doel van de casus bestond daarom ook uit het geven van handvatten voor pensioenfondsen voor het omgaan met beleggingen in (tech-)bedrijven waarmee engagement niet of nauwelijks mogelijk is.

De engagementstappen

Het engagement ging van start in december 2021 in de vorm van ingestuurde vragen voor de ESG Investor Call die het big tech-bedrijf een paar keer per jaar organiseert. In deze bijeenkomsten wordt een selectie van ingestuurde vragen beantwoord. Zodoende kwam ook het onderwerp van de onderhavige casus aan bod.

In januari 2022 volgde een nadere uitwerking van de vragen in een brief gericht aan Investor Relations. Het big tech-bedrijf stuurde pas maanden later een reactie. In de reactie werd toegezegd dat op een later moment inhoudelijk contact wordt opgenomen. Deze inhoudelijke reactie is tot op heden nog niet ontvangen.

Parallel aan het voorgaande, werden verschillende escalatiemogelijkheden verkend en (na het uitblijven van een dialoog) ook ingezet. Zo heeft de pensioengeleding (als actief aandeelhouder) vragen ingestuurd voor de Algemene vergadering van Aandeelhouders ('AvA'). Ook werden ingediende resoluties die raakten aan het onderwerp van de onderliggende casus, nauwgezet gevolgd.

Geleerde lessen

De belangrijkste geleerde lessen van de casus zijn als volgt:

Het verdient aanbeveling om - naast de informatie die het (tech)bedrijf zelf publiceert- meerdere bronnen te betrekken in het onderzoek naar sector- en bedrijfsspecifieke risico's. Een belangrijke reden voor het selecteren van deze casus was dat de risico's in de tech sector onderbelicht zijn. De ernst van de risico's wordt vaak pas duidelijk bij nader onderzoek. Het [Business and Human Rights Resource Center](#) is handig om te raadplegen voor meer informatie over specifieke ESG-risico's en misstanden bij bedrijven. Daarbij staan doorgaans ook de ngo's vermeld die daar rapporten over hebben geschreven of actie op voeren. Ook staat daar informatie over het bedrijf zelf – en informatie van peers om (best) practices te identificeren. In dit geval gaat het om complexe materie (de aard van algoritmische systemen) en is er een gebrek aan transparantie vanuit het bedrijf. Betrek daarom in het onderzoek input van belangrijke stakeholders, zoals ngo's (bijv. Amnesty) met specifieke expertise op het onderwerp. Ook de rapporten van [Ranking Digital Rights](#) vormen een waardevolle bron van informatie. Dit is een organisatie die jaarlijks onderzoek doet naar de manier waarop 's werelds grootste tech- en telecombedrijven mensenrechten handhaven en deze rangschikt naar prestaties. Ook de informatie/expert-advice van de overheid in het definiëren van de aanbevelingen en verwachtingen kan het engagement versterken.

Specifieke expertise opdoen, kennisdeling en engagementsamenwerking kunnen efficiënter plaatsvinden in een engagementsamenwerking zoals binnen een casus in een convenant.

Stel een duidelijke engagementstrategie vast. Het is van belang dat er aan het begin van het engagement een duidelijke strategie wordt bepaald waarin met verschillende scenario's rekening wordt gehouden. Inventariseer welke escalatiemiddelen beschikbaar zijn, mocht het big tech-bedrijf niet of onvoldoende voortgang maken op de vooraf vastgestelde (tussentijdse) doelstellingen. In dit geval kwam uit de inventarisatie naar voren dat – bij onvoldoende voortgang - het vergroten van invloed middels samenwerking een voor de hand liggende vervolgstap was. Gelet op de aandelenstructuur binnen het big tech-bedrijf is het lastig om invloed uit te oefenen als (individuele) investeerder. In deze casus hebben we geleerd dat door krachten te bundelen en verschillende engagementmiddelen in te zetten (brieven, vragen indienen bij ESG investor calls en op de AvA) er toch een duidelijk verzoek tot verbetering bij de onderneming wordt neergelegd. Waar het bedrijf eerst niet reageerde op ons verzoek tot het aangaan van een dialoog, ontvingen de betrokken pensioenfondsen uiteindelijk toch een toezegging tot een inhoudelijke reactie op de brief. In het kader van krachtenbundeling is het ook mogelijk om bij bestaande initiatieven aan te sluiten. Zo voert de [Investor Alliance for Human Rights](#) engagement met het bedrijf namens een alliantie van investeerders. Investeerders kunnen zich kosteloos bij deze alliantie aansluiten en zo krachten bundelen met andere investeerders op verschillende onderwerpen. Dit bespaart investeerders niet alleen tijd, maar biedt ook een effectieve manier om invloed te vergroten.

Formuleer een duidelijke boodschap en/of vraag richting het bedrijf. Binnen de tech sector betreft het vaak bedrijven die veel verzoeken en feedback ontvangen van verschillende stakeholders. Om de kans op een succesvolle dialoog te vergroten, is het daarom belangrijk de vraag aan het bedrijf zo concreet en specifiek mogelijk te formuleren. Leg ook vooraf vast wanneer sprake is van voldoende beantwoording van de voorliggende vragen. Wees hierbij specifiek over de verwachtingen ("what does a good answer look like?) en besteed hier ruimschoots aandacht aan in onderling gesprek met de partners.

Achtergrondinformatie over het convenant (SER)

Het Convenant heeft een 'breed spoor' en 'diep spoor'. Het Brede Spoor betreft alle ondertekenaars. Het heeft als doel dat alle Nederlandse pensioenfondsen de afspraken van het convenant, gebaseerd op de OESO-richtlijnen en de UNGP's, integreren in hun beleid en beleggingspraktijk.

In het Diepe Spoor werkt een aantal pensioenfondsen samen met de Nederlandse overheid, vakbonden en ngo's aan specifieke casussen. Een casus wordt geselecteerd op basis van de selectiecriteria die vooraf in het convenant zijn vastgelegd:

- De nadelige gevolgen van de casus moeten ernstig zijn.
- Het gezamenlijke onderzoek moet een meerwaarde voor de casus opleveren en de verschillende partijen in staat stellen hun specifieke expertise in te brengen.
- De casus moet ingaan op feitelijke en potentiële negatieve gevolgen voor fundamentele arbeidsrechten en mensenrechten, zoals vakbondsvrijheid, dwangarbeid en kinderrechten. De zaken moeten als voorbeeld dienen en leerzaam zijn, zodat het onderzoek een bredere relevantie heeft voor de gehele pensioensector en andere partijen.

Samenwerken in casussen

Het Convenant heeft een 'breed spoor' en 'diep spoor'. Het Brede Spoor betreft alle ondertekenaars. Het heeft als doel dat alle Nederlandse pensioenfondsen de afspraken van het convenant, gebaseerd op de OESO-richtlijnen en de UNGP's, integreren in hun beleid en beleggingspraktijk.

In het Diepe Spoor werkt een aantal pensioenfondsen samen met de Nederlandse overheid, vakbonden en ngo's aan specifieke casussen. Een casus wordt geselecteerd op basis van de selectiecriteria die vooraf in het convenant zijn vastgelegd:

- De nadelige gevolgen van de casus moeten ernstig zijn.
- Het gezamenlijke onderzoek moet een meerwaarde voor de casus opleveren en de verschillende partijen in staat stellen hun specifieke expertise in te brengen.
- De casus moet ingaan op feitelijke en potentiële negatieve gevolgen voor fundamentele arbeidsrechten en mensenrechten, zoals vakbondsvrijheid, dwangarbeid en kinderrechten. De zaken moeten als voorbeeld dienen en leerzaam zijn, zodat het onderzoek een bredere relevantie heeft voor de gehele pensioensector en andere partijen.

Leden werkgroep

Pensioenfondsen

Danielle Essink, Robeco *namens Rabobank PF*

Frank Huitema, Stichting Mediahuis Pensioenfonds

Martine Kruitbos, MN *namens PME en PMT*

Anna Pot, APG-AM *namens ABP, bpfBOUW en SPW*

Rogier Snijdewind, PGGM *namens pfZW en BPF schilders*

Amnesty International

Hanna Riemersma

FNV

Jacqueline van Leeuwen

Ministerie van Buitenlandse Zaken

Guus van Zwoll

SER-secretariaat

Laura Abels

Martijn Huijnen

Sociaal-Economische Raad

Bezuidenhoutseweg 60

P.O. Box 90405

2509 LK Den Haag

+31 70 3499 525

communicatie@ser.nl

www.imvoconvenanten.nl/nl/pensioenfondsen

Foto's Shutterstock

© Sociaal-Economische Raad, 2022